

Antoni Ulaczyk SCJ

SPRAWOZDANIE ZE ZJAZDU BIBLISTÓW W RAMACH KONGRESU POLSKICH TEOLOGÓW

21—23. IX. 1971

Katolicki Uniwersytet Lubelski — przywitał przedstawicieli ośrodków naukowych teologii maksymą na dekoracji w uniwersyteckiej auli: *Veritatem facientes in caritate*. Przez trzy dni trwało owo „czynienie” prawdy w gronie bardzo dostojnym, bowiem na Kongres przybyli także Księża Biskupi z Przewodniczącym Komisji Episkopatu d/s nauki Księdzem Kardynałem Karolem Wojtyłą na czele. Program prac Kongresu przewidywał posiedzenia plenarne i sekcyjne, a tematyka dotyczyła głównie antropologii.

W ramach Kongresu polscy bibliści odbyli swój kolejny zjazd. Ich dorobek naukowy został przedstawiony w pięciu referatach, z których jeden został wygłoszony na posiedzeniu plenarnym w drugim dniu Kongresu, a pozostałe cztery w specjalistycznym gronie na posiedzeniach sekcyjnych.

Referat *O podstawach biblijnych tendencji antropologizujących w teologii* wygłosił na posiedzeniu plenarnym Ks. prof. K. Romanuk. Oto zasadnicze idee jego wystąpienia:

Obserwując antropologizujące tendencje posoborowej teologii powstaje pytanie: „Czy mają one uzasadnienie w Biblii?” Otóż w Piśmie św. jest mowa nie tylko o Bogu, ale i o człowieku oraz jego sprawach. Jednak śledząc akcenty poszczególnych prawd biblijnych dochodzi się do stwierdzenia, że jest to Księga mówiąca przede wszystkim o Bogu, który jest ustawicznie pochylony nad człowiekiem, który dobrze czyni człowiekowi. Stąd nie miałyby wiele wspólnego z Biblią ten, kto usiłowałby konstruować jakąś rzekomo antropologiczną teologię nie uwzględniającą w pełni powyższej pryncypalnej prawdy. Rzeczą nie do zakwestionowania jest sprawa adaptacji Biblii, jako orędzia skierowanego do ludzi wszystkich epok i kultur, do mentalności człowieka dwudziestego wieku, ponieważ w jej powstaniu współdziałali ludzie o odrębnej kulturze i strukturach myślowych. Wszakże nie należy tego czynić za wszelką cenę, zwłaszcza — uwzględniając odkrycia archeologiczno-leksykalne — nie można zatracić jej nadprzyrodzoneści i nie można posuwać się do podważania historyczności faktów o nadprzyrodzonym charakterze.

Posiedzenia sekcyjne odbyły się dwukrotnie (21 i 22. IX) w opowie już mniej okazałej, ale za to w twórczej atmosferze biblijnego zakładu, który tym razem okazał się za szczupły. Mimo nienajlepszych warunków lokalowych, atmosfera posiedzeń była szczerą i z pewnością pożyteczną. Zgodnie z propozycją Przewodniczącego Sekcji Biblijnej Ks. prof. St. Łacha w pierwszym dniu rozpatry-

wano problematykę z zakresu Starego Testamentu, w drugim natomiast poświęcono uwagę zagadnieniom nowotestamentalnym. Pracom w pierwszym dniu przewodniczył Ks. prof. J. Stępień, a w następnym rolę tę powierzono Ks. prof. F. Gryglewiczowi.

Pierwszy wystąpił Ks. prof. M. Peter, który przedstawił temat: *Melchizedek w egzegezie judaistycznej*. Przeprowadzając solidne badania doszedł do wniosku, że teksty literatury judaistycznej dotyczące Melchizedeka układają się w dwie grupy. Pierwsza jest mniej lub bardziej wierna tekstowi Rdz 14, 18—20, pozostając na platformie historyczności zdarzeń z życia Abrahama i Melchizedeka. Inne źródła judaistyczne (głównie Filon i Q 11) traktują postać Melchizedeka przenośnie, symbolicznie, odbiegając dowolnie od biblijnego tekstu.

W dyskusji nad tym wystąpieniem zabrało głos ośmiu biblistów. Chodziło głównie o sprecyzowanie punktu ciężkości w akcentowaniu historyczności czy znaczenia symbolicznego postaci Melchizedeka oraz o wpływ egzegezy judaistycznej na wczesnochrześcijańską egzegezę i Ojców Kościoła.

Następnie zabrał głos Ks. prof. St. Potocki omawiając *Problem zła w poglądach mędrców Izraela*. Zasadnicze myśli tego wystąpienia można oddać następująco: Zakładając rozwój literatury mądrościowej na przestrzeni epok prelegent przyjął następującą chronologię biblijnych Ksiąg mądrościowych: Prz od r. 10, Prz 1—9, Hiob, Koh, Syr, Mdr. W tej też kolejności przeprowadził badania nad wizją zła przez mędrców dochodząc do wniosku, że zło według literatury mądrościowej jest rzeczywistością wcielającą się w różne złe czyny. Zło fizyczne i moralne pozostaje ze sobą w ścisłym związku: zwiększające się zło moralne pociąga za sobą zło fizyczne. Wiele w tym schemacie zależy od człowieka.

Dyskusja, w której wzięło udział dziewięć osób, dotyczyła przede wszystkim klasyfikacji mędrców oraz sprawy stawiania problematyki przez pisarzy mądrościowych, między innymi zła.

Posiedzenie poświęcone Nowemu Testamentowi rozpoczął Ks. prof. J. Stępień wygłaszając wykład pt.: *Pawłowy obraz Izraela historycznego*. Autor wykazał, iż nie można utrzymywać, jakoby stosunek Pawła do Żydów był wrogi od początku do końca, albo że jest nieokreślony, raz taki, raz inny. Studia nad wypowiedziami Listów w tej kwestii wskazują na pewną prawidłowość. Krańcowe bieguny stanowią 1 Tes 2, 14—16 i Rz 9—11, wypowiedź negatywna i pochlebna. Takie ustawienie problemu było wynikiem ludzkich dyspozycji Apostoła i historycznych uwarunkowań. Negatywny stosunek był wynikiem prześladowania Pawła przez Żydów, utrudniania mu ewangelizacji, podważania jego autorytetu apostołskiego, wprowadzania praktyk mozaistycznych. Od roku 58 nastąpiła zmiana relacji w związku z udaną składką na rzecz gmin palestyńskich oraz prześladowaniem Żydów ze strony władz państwowych.

Po referacie podniesiono kwestię: w jakim stopniu można mówić o ewolucji poglądów pawłowych, a także sprawę pluralizmu doktrynalnego czy pluriformizmu. Zabrało głos trzech mówców.

Z kolei wystąpił Ks. dr M. Czajkowski z referatem na temat: *Sens teologiczny czy antropologiczny synoptycznych cudów Jezusa w trzech okresach formacji Ewangelii*. Próbując udzielić odpowiedzi na postawione zagadnienie Autor przebadał tradycję o cudach Jezusa kolejno na trzech etapach powstawania Ewangelii: 1. Działalność i nauka Jezusa; 2. Przepowiadanie Kościoła pierwotnego; 3. Redakcja Ewangelii spisanych. Wykazał, że na 1-szym etapie cuda mają sens teocentryczny, na 2-gim chrystocentryczny, a na 3-cim każdy z ewangelistów ujmuje je jeszcze w kategoriach własnej oryginalnej teologii. Na tym szerokim tle autor omówił antropologiczne znaczenie cudów, znaczenie, które istnieje we wszystkich okresach formacji Ewangelii. A więc przyznał cudom Jezusa sens teologiczny (Boży czyn zbawczy) jak i równocześnie antropologiczny (dla człowieka). Odzegał się jednak od interpretacji humanitarnej cudów, która je zubaża. Litość bowiem Jezusa, o której mówią czasem Ewangelie w związku z cudami, to nie litość ludzka, choćby najszlachetniejsza, lecz litość Boża, litość mesjańska, litość, która jest nie tyle motywem, ile sprawczynią czynu zbawczego.

W dyskusji nad tym wystąpieniem uczestniczyło sześć osób. Kontrowersję budziły głównie kryteria kwalifikacji cudów do poszczególnych warstw Ewangelii, a także powiązanie warstw ze sobą.

Ponadto w pierwszym dniu Przewodniczący Sekcji Ks. prof. St. Łach zapoznał zebranych z oddaną do druku nową pozycją biblijną, *Wstępem do Starego Testamentu*. Ks. prof. J. Homerski poddał natomiast pod dyskusję planowane na przyszły rok wydanie *Wstępu ogólnego do Piśma św.*

Podczas drugiego posiedzenia omawiano organizację i tematykę planowanego na czerwiec przyszłego roku w Krakowie kolejnego zjazdu. Postulowano, by zjazd połączyć z rocznymi rekolekcjami. Co do tematyki panowała duża rozbieżność poglądów. W związku jednak z możliwością książkowego wydania materiałów zjazdu, ustalono zgłaszanie tematów z zakresu swoich badań na adres: Ks. Jerzy Chmiel, Kraków, ul. Podzamcze 8, do Wielkanocy przyszłego roku. Oprócz referatów *sensu stricto* postanowiono wprowadzić noty-komunikaty. Nadto postulowano zmianę niektórych nazw Ksiąg biblijnych, z racji ich nieadekwatności czy przestarzałości. Zwrócono także uwagę na recenzjowanie polskich pozycji wydawniczych z zakresu biblistyki w pismach zagranicznych. Apelowano o szersze liczenie kształcenie księży w zakresie biblistyki, aby można było bardziej ożywić ruch biblijny, liturgiczny i ekumeniczny. Spośród 12 samodzielnych pracowników naukowych wśród polskich biblistów wybrano trzech kan-

dydatów na przedstawiciela Sekcji do Rady Naukowej przy Komisji Episkopatu d/s nauki, mianowicie: Ks. prof. J. Stępnia, Ks. prof. St. Łacha i Ks. prof. F. Gryglewicza.

Udział polskich biblistów w pracach Kongresu zakończyło sprawozdanie Przewodniczącego Sekcji, Ks. prof. St. Łacha, na ostatnim posiedzeniu plenarnym.

Lublin

ANTONI ULACZYK SCJ